

“SOSYAL KATILIM” KAVRAMINA İLİŞKİN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ METAFOR DURUMLARI

The Metaphor Situations of the Social Teacher Candidates Regarding the Concept of “Social Participation”

Osman SEYHAN*

*Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğrencisi, osmanseyhan@msn.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının ortaöğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan özel becerilerden “sosyal katılım” becerisi kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmaktır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programına göre “sosyal katılım” becerisi öğrencilerin hem kendini hem de yakın çevresini etkileyen konularla ilgili bilgi sahibi olmasının yanında ihtiyaçların giderilmesinde bireysel, grupsal, kurumsal ve sosyal örgütler arasındaki ilişkileri ortaya çıkartarak ihtiyaçların karşılanması için fikir üretme, bu fikri çevresindekilere iletme, görüşme, tartışma, planlama, uzlaşma ve eylemde bulunma faaliyetlerini içerir. Araştırmada a) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “sosyal katılım” kavramına ilişkin sahip oldukları algılar hangi metaforlar aracılığıyla açıklanmaktadır? b) Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kategoriler altında toplanmaktadır? sorularına yanıt aranmıştır. Araştırmaya, 2012–2013 eğitim-öğretim yılında, Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda öğrenim gören 38 kız ve 32 erkek olmak üzere toplam 70 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmanın verileri, öğretmen adaylarının *Sosyal katılım..... gibidir; çünkü.....* cümlesini tamamlamasıyla elde edilmiştir. Bu araştırmada *olgubilim* deseni kullanılmış ve veriler *içerik analiz tekniğiyle* çözümlenmiştir. Olgubilim yani fenomenoloji deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim, yabancı olmadığımız ama tam olarak da ayrıntılarına kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma biçimidir. Araştırmanın bulgularına göre, sosyal bilgiler öğretmen adayları *sosyal katılım* kavramına ilişkin toplam 43 adet metafor üretti. Bu kadar çok metafor üretilmesi öğretmen adaylarının algılarının bir noktada toplanmadığını göstermektedir. Ayrıca *sosyal katılım* kavramının bir bütün olarak açıklanabilmesi için sayıca çok fazla metafora ihtiyacın olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Eğitimi, Sosyal Katılım, Metafor, Sosyal Katılım Metaforları

ABSTRACT

This research has been conducted to reveal the conception that the social studies teacher candidates have about the “social participation” ability with the help of metaphor, which is one of the special abilities in the programme of Secondary Education Social Studies Curriculum. According to the Curriculum of Social Studies, the ability of “social participation” is about having knowledge on both the issues concerning her/him and the issues affecting her/his environment. Social participation requires to reveal the relations between individual, multiple, institutional and social organizations and to generate an idea in order to meet the needs, to convey this idea to the people those who are around her/him as well as the activities like meeting, discussion, planning, negotiation and doing an act. Following questions were searched to answer in the research: a) By means of which metaphors, the conceptions that social studies teacher candidates have regarding the concept of “social participation”, are explained? b) Under which categories do these metaphors conducted in terms of their common features? A total of 70 students (38 female and 32 male) attending to Ahi Evran University Faculty of Education the Department of Social Studies of Primary Degree joined the research within the 2012-2013 academic year. The datas of the research was obtained by asking participants to complete this sentence “Social

participation like because” In this research, the phenomenologic method patter was used and the datas were analyzed through the content analysis technique. Phenomenologic method pattern focuses on the facts that we are aware of but not have a comprehensive understanding about them. Phenomenology is a suitable research type for the studies that aim to do a research on the facts that we are familiar with but we do not apprehend in detail. According to the findings of the research, the social studies teacher candidates have created 43 metaphors related to the concept of *social participation*. Such a large number metaphor creation shows that the perceptions of the teacher candidates do not focuses on just one point. It was also observed that there is a big need for metaphors in order to explain the concept of *social participation* completely.

Key Words: Social Studies Education, Social Partipication, Metaphor, Social Participation Metaphors

GİRİŞ

Metafor terimi, Latince ve Grekçe metafora kökünden gelir. Meta: Öte, aşırı ve pherein: taşımak, yüklenmek sözcüklerinden oluşmuş birleşik bir addır. Günümüzde söz sanatı olarak daha çok tanınan metafor, dilimizde karşılığını eğretilime olarak bulmuştur (Salman, 2003; 54 akt. Öztürk, 2007; 56). Bir kavram başka bir kavrama benzetilerek anlatılıyorsa metafor kullanılıyor demektir. Aslında bu iki kavramın birbirine benzerliği pek az olabilir, ama birini çok iyi tanyor olmak bize ikincisini daha iyi anlama olanağını sağlar. Metaforlar semboldür yani çağrıştıdır. Metaforlar çağrıştııcı oldukları için duygusal yoğunluğu olan kelimelerden daha çabuk anlaşılırlar (Ekmekçi, erişim: 2013).

“Benzetme kavramıyla yakın bir anlam taşıyan metafor kavramı, bilinmeyi bilene aktarmak suretiyle açıklamak ya da nitelikleri bir gerçeklik düzleminden bir başkasına aktarmak suretiyle iş gören bir söz ya da görüntü aracı” olarak tanımlanabilir (Mutlu, 1998; 106 akt. Aydın, 2010; 1295) Metaforlar; bireyi yaratıcı düşünmeye, hayal etmeye, kendi yaşantısı içinde anlamlandırmaya yönlendirmektedir. Aynı zamanda bireylerin sınırlandırmasını engelleyerek onları yaratıcılığa yönlendirirken, dilin derinliklerinde kendilerini bulmalarını sağlamaktadır. Bu bakımdan, bireylerin düşüncelerini, duygularını, yaşantılarını tanımlamalarında metaforlardan yararlanmaları kaçınılmazdır (Yaşar ve Girmen, 2012; 14).

Metafor, bireylerin kendi dünyalarını anlamalarına ve yapılandırmalarına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme mekanizmasını olarak dikkat çekmektedir (Arslan ve Bayrakçı, 2006; 103). Metafor ilişkiyi bağlama konusunda yardımcı olur. Eğer X. Y gibiyse ve biz X’i anlıyorsak Y’ yi de anlarız. Örneğin; biri size elektriği anlatırken “ohm”, “amper”, “watt”, “rezistans” gibi kelimeler kullanıyorsa büyük olasılıkla kafanız karışacaktır, çünkü siz herhalde bu kelimelerden bir şey anlamıyorsunuzdur, onlara ait referanslara sahip değilsiniz, bu nedenle aralarındaki ilişkileri de anlayamazsınız. Ama ben elektriği anlatırken, onu zaten bildiğiniz tanıdığınız bir şeye benzeterek anlatırsam ne olur? Örneğin; size bir boru resmi çizsem, "Hiç borunun içinden akan su gördünüz mü?" desem, hemen evet dersiniz. Fizikçiler uzun yıllar boyunca, atom çekirdeğinde elektronların proton ne nötronla ilişkisini anlatabilmek için güneş sistemi metaforunu kullanmışlardır (Ekmekçi, erişim: 2013).

Metaforların genellikle günlük hayatta kullandığımız dili sadece süslemeye yönelik bir söz sanatından ibaret oldukları düşünülür, ancak onların insan hayatındaki önemi bundan çok daha fazlasını kapsar (Saban, 2004; 131). Metafor, bilinmeyen şeylerin öğretilmesi için mükemmel bir teknik, öğrenilen bilgilerin akılda tutulması ve hatırlanması konusunda geçerliliği kanıtlanmış bir araçtır. Metafor ile öğrenciler yeni bilgileri, zihinlerinde zaten var olan şemaya yapııştırarak eski bilgilerine bağlarlar. Yeni öğrenmeler ile önceden var olan bilgiler arasında güçlü bağlar kurulduğu zaman akılda tutma da iyileşmektedir. Metaforun bir öğretim aracı olarak en önemli yönlerinden birisi de uzun dönem akılda tutmayı sağlayıcı bir ortam yaratabilmesidir (Arslan ve Bayrakçı, 2006; 102).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programına göre beceri, uygun öğrenme ve öğretim ortamında bireyin, hazır bulunuşluk düzeyine göre düşünsel ve davranışsal bir çabaya girmesi sonucu bir işi kolaylıkla ve ustalıkla yapar hâle gelmesidir (Tay ve Öcal 2011). Sosyal Bilgiler Öğretim Programına göre “sosyal katılım” becerisi öğrencilerin hem kendini hem de yakın çevresini etkileyen konularla ilgili bilgi sahibi olmasının yanında ihtiyaçların giderilmesinde bireysel, grupsal, kurumsal ve sosyal örgütler arasındaki ilişkileri ortaya çıkartarak ihtiyaçların karşılanması için fikir üretme, bu fikri çevresindekilere iletme, görüşme, tartışma, planlama, uzlaşma ve eylemde bulunma faaliyetlerini içerir.

Sosyal katılım becerisinin temel amacı; öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel alanlar ile sanat ve spor alanlarında okul içi ve dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak, öğrencide kendine güven ve sorumluluk duygusu geliştirmektir. Bu amaçla öğrencilere; insan haklarına ve demokrasi ilkelerine saygı duyabilme, kendini tanıyabilme, bireysel hedeflerini belirleyebilme, yeteneklerini geliştirebilme, bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilme, kendine ve çevresindekilere güven duyabilme, planlı çalışma alışkanlığı edinebilme, serbest zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilme, girişimci olabilme ve bunu başarı ile sürdürebilme, yeni durum ve ortamlara uyabilme, bireysel farklılıklara saygılı olabilme; farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılayabilme, aldığı görevi istekle yapabilme, sorumluluk alabilme, bireysel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilme ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirebilme ve uygulayabilme, grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışabilme ve gruba karşı sorumluluk duyabilme gibi tutum, davranış ve becerilerin kazandırılmasına çalışılır (TTKB MEB, erişim: 2013).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan becerilerin kazandırılma düzeyini inceleyen Çelikkaya (2011; 984-985) Kırşehir il merkezinde Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı ilköğretim okullarında görevli 50 sosyal bilgiler öğretmenine anket formu uygulayarak çalışmasını gerçekleştirmiştir. Çalışmada öğretmenlerin “sosyal katılım” becerisini “kısmen” kazandırdığı görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Bu araştırmadan da anlaşılacağı üzere “sosyal katılım” becerisi üzerinde daha da çok durulması gerekmektedir.

Literatür incelendiğinde, sosyal katılım kavramına ilişkin metafor çalışmasına rastlanılmamıştır. Bu açıdan bakıldığında, yapılan bu araştırma ilk olma özelliği taşımakta ve sosyal katılım becerisi aktarımında bir boşluğu doldurmaktadır.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının ortaöğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan özel becerilerden “sosyal katılım” becerisi kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmaktır. Bu amaç kapsamında araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “sosyal katılım” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları hangi metaforlarla açıkladıkları, bu metaforların hangi ortak özellikler barındırdıkları sorularının yanıtları aranmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden “olgubilim” kullanılmıştır. Olgubilim (fenomenoloji) deseni, farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim, bize tümüyle yabancı olmayan aynı

zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2006 akt. Aydın, 2010; 1298).

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “sosyal katılım” kavramına ilişkin algılarını ortaya çıkartmak için her bir öğretmen adayından “*Sosyal Katılım ... gibidir, çünkü ...*” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Bu amaç için öğrencilere, “*Sosyal Katılım ... gibidir; çünkü ...*” ibarenin yazılı olduğu boş bir kâğıt verildi. Öğrencilerden bu ibareyi kullanarak ve sadece tek bir metafor üzerinde yoğunlaşarak, düşüncelerini dile getirmeleri istendi. Öğretmen adaylarının açıklamaları araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmaya 2012 - 2013 öğretim yılında Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören toplam 70 son sınıf öğrencisi katılmıştır.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kız	38	54.3
Erkek	32	45.7
Toplam	70	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan toplam 70 öğrencinin 38’i kız ve 32’si erkektir. Bu öğrencilerin % 54.3’ünü kızlar, % 45.7’sini ise erkek öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu çalışmada, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006 akt. Aydın, 2010; 1300).

Araştırmanın başında çalışmaya 81 sosyal bilgiler adayı katılmıştır. Fakat öğretmen adaylarının 70’i geçerli ya da tek metafor geliştirmiş olup çalışmanın değerlendirilme aşamasına dahil edilmiştir. Sonra öğretmen adaylarının geliştirdiği metaforlar, metaforu temsil eden öğrenci sayısı (f) ve yüzdesi (%) hesaplanarak tablolştırılmıştır.

Önce araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kullandıkları metaforlar numaralandırılarak listelenmiştir. Bir metaforun kullanılmadığı, birden fazla metaforun kullanıldığı ve boş bırakılan çalışma kağıtları araştırmadan çıkarılmak üzere işaretlenmiştir.

İkinci aşamada ise ortaya konulan metaforlar metaforun konusu, metaforun kaynağı ve metaforun kaynağından atfedilmesi düşünülen özellikler bakımından analiz edilerek beraberinde metaforların ortak noktaları tespit edilmiştir. Bir sonraki aşamada ortak noktaları belirlenen metaforların listesi bu ortaklıkları karşılayacak başlıklar altında kategorize edilerek gruplandırılmıştır. Son olarak oluşturulan her bir kategori için öğretmen adaylarının geliştirdiği metaforlar ayrı ayrı tasnif edilip o kategoriye ilişkin geliştirdikleri metafor sayısı, frekansları ve yüzdeleri hesaplanarak tablolaştırılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının “sosyal katılım” kavramına yönelik kullandıkları metaforlara ilişkin toplanan veriler tablolar halinde ifadelendirilerek bu bölümde yorumlanmıştır.

4.1. Sosyal Bilgiler öğretmen adayları “sosyal katılım” kavramına yönelik hangi metaforları kullanmışlardır?

Bu kısımda araştırmaya katılan her bir öğretmen adayının “sosyal katılım” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar sınıflandırılarak frekans (f) ve yüzde (%) değerleri gösterilerek tablolaştırılmıştır.

Tablo 2: Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Katılım” kavramına ilişkin geliştirdikleri geçerli metaforlar, onları temsil eden öğrenci sayısı ve yüzdesi

Metafor Sırası	Geçerli Metafor Adı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1	Demokrasi	8	11.5
2	Özgürlük	5	7.1
3	Hayat	4	5.9
4	Karınca	4	5.9
5	Arı	3	4.4
6	Ağaç	3	4.4
7	Aile	2	2.9
8	Toplum	2	2.9
9	Seçim	2	2.9
10	Eğlence	2	2.9
11	Gezi	2	2.9
12	Piknik	2	2.9
13	Konferans	1	1.4

14	Kitap	1	1.4
15	Devlet	1	1.4
16	Öğretmen	1	1.4
17	Empati	1	1.4
18	Sosyoloji	1	1.4
19	Başarı	1	1.4
20	Ekskürsiyon	1	1.4
21	Küme	1	1.4
22	Okul	1	1.4
23	Yaşam biçimi	1	1.4
24	Büyüme	1	1.4
25	Nar	1	1.4
26	Oyun	1	1.4
27	Yardımlaşma	1	1.4
28	İmece usulü	1	1.4
29	At biniciliği	1	1.4
30	Namaz kılmak	1	1.4
31	Fidan	1	1.4
32	Bilgi alış verişi	1	1.4
33	Futbol	1	1.4
34	Çiftçi	1	1.4
35	Maça gitmek	1	1.4
36	Rehberlik	1	1.4
37	Bireysel farkındalık	1	1.4
38	Yaşam zorunluluğu	1	1.4
39	Yolculuk	1	1.4
40	Çevre edinme	1	1.4
41	Güneş	1	1.4
42	Su	1	1.4
43	Yeni doğan gün	1	1.4
Toplam		70	100

Sosyal Bilgiler öğretmen adayları “sosyal katılım” kavramına yönelik 43 adet metafor geliştirmiştir. Geliştirilen metaforlardan yarıdan fazlası (31) yalnız bir öğretmen adayı tarafından temsil edilmektedir. Geriye kalan 12 metaforu ise 2 ile 8 arası öğretmen adayı temsil etmiştir. Metafor başına düşen ortalama öğretmen adayı sayısı 1,6’dır. İlk üç sırada yer alan metaforlar ise sırası ile: “demokrasi” (f: 8, % 11.5), “özgürlük” (f:5, % 7.1), “hayat” (f:4, % 5.9).

4.2. “Sosyal Katılım” kavramına yönelik öğretmen adaylarının kullandıkları metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kategorileri oluşturmaktadırlar?

Tablo 3.

Öğretmen adaylarının “Sosyal Katılım” kavramına yönelik sahip oldukları metafor kategorileri

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Frekansı (Öğrenci Sayısı)	Metafor Adeti
1. <i>Birlik ve Beraberliğin ifadesi</i> olarak sosyal katılım	Demokrasi (8), karınca (4), arı (3), ağaç (3), aile (2), piknik (2), at biniciliği (1), küme (1), namaz kılmak (1), imece usulü (1), devlet (1), nar (1), maça gitmek (1), yaşam biçimi (1)	30	14
2. <i>Farkındalığın ifadesi</i> olarak sosyal katılım	Başarı (1), bireysel farkındalık (1), yeni doğan gün (1), güneş (1)	4	4
3. <i>Zorunluluğun ifadesi</i> olarak sosyal katılım	Hayat (4), yaşam zorunluluğu (1), su (1), sosyoloji (1), futbol (1)	8	5
4. <i>Kendine güvenin ifadesi</i> olarak sosyal katılım	Eğlence (2), öğretmen (1), fidan (1), rehberlik (1), konferans (1)	6	5
5. <i>Eğitsel faaliyetlerin ifadesi</i> olarak sosyal katılım	Kitap (1), okul (1), ekskürsion (1), büyüme (1), yolculuk (1), oyun (1)	6	6
6. <i>İnsanlarla iletişimin ifadesi</i> olarak sosyal katılım	Empati (1), yardımlaşma (1), çevre edinme (1), çiftçi (1)	4	4
7. <i>Bağımsızlığın ifadesi</i> olarak sosyal katılım	Özgürlük (5), toplum (2)	7	2
8. <i>Gönüllülüğün ifadesi</i> olarak sosyal katılım	Seçim (2), gezi (2), bilgi alış-verişi (1)	5	3
Toplam		70	43

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar ortak özellikleri bakımından sekiz kavramsal kategori altında toplanmıştır. Her metafor öğretmen adaylarının yaptıkları açıklamalar kapsamında metaforun kaynağından atfedilen düşünce kapsamında gruplandırıldı.

Kavramsal Kategoriler

Kategori 1: Tablo 3 incelendiğinde “Birlik ve Beraberliğin İfadesi Olarak Sosyal Katılım” kategorisinin toplam 14 metafor ve 30 öğretmen adayından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılanları sırası ile demokrasi (8), karınca (4), arı (3) ve ağaç (3) yer almaktadır.

Her bir kategori ardından o kategoriye oluşturan metaforların öğretmen adayları tarafından tanımlamalarına ilişkin örnekler yer almaktadır. Örneklerde katılımcıların cümleleri kullanılmıştır.

“Sosyal Katılım demokrasi gibidir. Çünkü tek tek yapılan çalışmalar pek bir şey ifade etmeyebilir. Birlik içinde olduğu zaman ses getirir.”

“Sosyal Katılım karınca gibidir. Çünkü beraber çalışmayı gerektirir.”

“Sosyal Katılım arı gibidir. Çünkü birlik, beraberlik ve işbirliği içerisinde olunmadan kovan kurulamaz.”

“Sosyal Katılım ağaç gibidir. Çünkü aile ağacın kökleridir. Kökler sayesinde dallar gelişir ve yapraklar büyür.”

Kategori 2: “Farkındalığın ifadesi olarak sosyal katılım” kategorisinin toplam 4 metafor ve 4 öğretmen adayından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında 4 metafor da birer öğretmen adayı tarafından kullanılmıştır.

“Sosyal Katılım yeni doğan gün gibidir. Çünkü insan farklı faaliyetlere katıldıkça gelişir ve ufku genişler.”

“Sosyal Katılım güneş gibidir. Çünkü birey her sosyal katılımıyla yeni bilgiler edinir ve hayata daha farklı boyuttan bakar.”

Kategori 3: “Zorunluluğun ifadesi olarak sosyal katılım” kategorisinin toplam 5 metafor ve 8 öğretmen adayından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında 4 metafor birer; hayat metaforu 4 öğretmen adayı tarafından kullanılmıştır.

“Sosyal Katılım hayat gibidir. Çünkü sosyal katılım olmazsa hayat olmaz.”

“Sosyal Katılım su gibidir. Çünkü nasıl ki insan susuz yaşamını sürdüremeyeceği gibi sosyal katılım olmadan yaşamını sürdüremez.”

Kategori 4: “Kendine güvenin ifadesi olarak sosyal katılım” kategorisinin toplam 5 metafor ve 6 öğretmen adayından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında 4 metafor birer; eğlence metaforu 2 öğretmen adayı tarafından kullanılmıştır.

“Sosyal Katılım eğlence gibidir. Çünkü sosyal katılımla kişi kendini eğlence aracılığıyla aktif hale getirir ve kendine güvenir.”

“Sosyal Katılım rehberlik gibidir. Çünkü önder kişilerin teşvikiyle olay analizlerinde sosyal kişilik kazanır.”

“Sosyal Katılım öğretmen gibidir. Çünkü bireyin beceri ve yeteneklerini geliştirir, kendine güvenini sağlar.”

Kategori 5: “Eğitsel faaliyetlerin ifadesi olarak sosyal katılım” kategorisinin toplam 6 metafor ve 6 öğretmen adayından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında 6 metafor da birer öğretmen adayı tarafından kullanılmıştır.

“Sosyal Katılım ekskursiyon gibidir. Çünkü eğitsel gezilerle birey bilgi ve beceri kazanır.”

“Sosyal Katılım okul gibidir. Çünkü yeni bilgiler ve deneyimler edinilir.”

Kategori 6: “İnsanlarla iletişimin ifadesi olarak sosyal katılım” kategorisinin toplam 4 metafor ve 4 öğretmen adayından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında 4 metafor da birer öğretmen adayı tarafından kullanılmıştır.

“Sosyal Katılım yardımlaşma gibidir. Çünkü sosyal katılım insanlarla iletişime geçmek ve onları anlamak için gereklidir.”

“Sosyal Katılım çevre edinme gibidir. Çünkü katılım sayesinde insan yeni kişilerle tanışır yeni bir çevre edinir.”

Kategori 7: “Bağımsızlığın ifadesi olarak sosyal katılım” kategorisinin toplam 2 metafor ve 7 öğretmen adayından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında özgürlük metaforu 5, toplum metaforu 2 öğretmen adayı tarafından kullanılmıştır.

“Sosyal Katılım özgürlük gibidir. Çünkü insanlar katılım gösterince sosyalleşir. Sosyalleşince de kendilerini daha özgür daha dışa dönük ve bağımsız hisseder.”

“Sosyal Katılım toplum gibidir. Çünkü içinde her türlü insanı barındırır ve her insan her türlü fikrini rahatlıkla açıklayabilir.”

Kategori 8: “Gönüllülüğün ifadesi olarak sosyal katılım” kategorisinin toplam 3 metafor ve 5 öğretmen adayından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında iki metaforu ikişer, bilgi alış-verişi metaforu ise 1 öğretmen adayı tarafından kullanılmıştır.

“Sosyal Katılım seçim gibidir. Çünkü bireysel katılım ve gönüllülük olduğu için özgür düşüncüyü yansıttığı için benzemektedir.”

“Sosyal Katılım gezi gibidir. Çünkü belli bir amaç doğrultusunda bir araya gelen topluluk ve grupların gerçekleştirdiği etkinliğin gönüllülük yönüdür.”

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, öğretmen adaylarının *Sosyal Katılım* kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmak ve bu metaforları belli kavramsal kategoriler altında toplamaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Araştırma kapsamında ilköğretim kademesinde “sosyal katılım” becerisini kazandırmakla yükümlü olan öğretmen adaylarının “sosyal katılım” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar ortaya konulup, bu metaforların ortak noktalarından belli kavramsal kategoriler oluşturularak öğretmen adaylarının sosyal katılımı algılayışları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmanın bulguları, bazı önemli noktalara dikkat çekmektedir. Öncelikle, *sosyal katılım* kavramının bir bütün olarak açıklanabilmesi için sayıca çok fazla metafora ihtiyaç vardır. Bu çalışmaya özgü olarak sosyal bilgiler öğretmen adayları *sosyal katılım* kavramına ilişkin toplam 43 adet geçerli metafor üretmiştir (*demokrasi, özgürlük, hayat, karınca, ağaç, arı, seçim, toplum, aile ve öğretmen*) gibi. Bu durum, *sosyal katılım* kavramının bir tek metafor ile bir bütün olarak açıklanabilmesinin mümkün olmadığını göstermektedir. “Sosyal Katılım” gibi tek bir metaforla açıklanamayan, içerisinde birçok konu ve kavramı bulunduran “Coğrafya” kavramı üzerine Öztürk (2007) tarafından sosyal bilgiler, sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının üzerinde gerçekleştirilen çalışmada da benzer bir durum görülmektedir. Araştırma sonucunda coğrafya kavramına ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adayları 44, fen bilgisi öğretmen adayları 49, sınıf öğretmeni adayları 48 geçerli metafor üretmişlerdir. Yine başka bir örnek olarak, Coşkun (2010) “lise öğrencilerinin “iklim” kavramıyla ilgili metaforları” çalışmasında 39 adet geçerli metafora ulaşmıştır.

Bir diğer önemli nokta ise bu kadar çok metafor üretilmesi öğretmen adaylarının algılarının belirli bir noktada toplanmadığının göstergesidir. Öğretmen adaylarının algılarının belirli bir noktada toplanmamasının sebepleri arasında “öğretim programları, ders kitapları, öğretmen yeterliliği, sosyal çevre, öğrencinin ilgi düzeyi, görsel/yazılı basın, internet ve sosyal medya”nın önemli derecede etkisi olabilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, M. ve Bayrakçı, M. (2006). *Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi*. Milli Eğitim. 171 (Yaz), 100-108
- Aydın, F. (2010). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Coğrafya Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimler Dergisi. 10(3), 1293-1322.
- Coşkun, M. (2010). *Lise Öğrencilerinin “İklim” Kavramıyla İlgili Metaforları (Zihinsel İmgeleri)*. Turkish Studies. Volume 5/3 Summer, 919-940
- Çelikkaya, T. (2011). *Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Becerilerin Kazandırılma Düzeyi: Öğretmen Görüşleri*. Kastamonu Eğitim Dergisi. 19(3), 969-990
- Ekmekçi, A. (2013). *Uzmanlara Göre Metafor ve Çağrışım Sisteminin Yararları*. <http://muzikleegitim.com/uzman.html> (Erişim: Haziran 2013).
- MEB (2013). *Sosyal Bilgiler Dersi (4-5-6-7. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> (Erişim: Ekim 2013)
- Öztürk, Ç. (2007). *Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının “Coğrafya” Kavramına Yönelik Metafor Durumları*. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2), 55-69.
- Saban, A. (2004). *Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Öğretmen” Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 2(2), 131-155.
- Tay, B. ve Öcal, A. (Ed.). (2011). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yaşar, Ş. ve Girmen, P. (2012). *İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe Dersi Konuşma ve Yazma Sürecinde Metaforlardan Yararlanma Durumları*. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(3), 13-23